

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ"

Інститут глобальних стратегій управління

Ярослава БОНДАРЧУК

ШІСТЬ ДНІВ ТВОРЕННЯ СВІТУ (СИНТЕЗ РЕЛІГІЙНИХ ТА НАУКОВИХ КОНЦЕПЦІЙ)

Монографія

Острог – 2013

УДК 213:215

ББК 86

Б 81

*Друкується за ухвалою вченої ради
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 4 від 29 листопада 2012 року)*

*Серія «Медіа-текст в системі культури»
заснована Інститутом глобальних стратегій управління
Національного університету «Острозька академія» у 2013 році. Випуск 1.*

Рецензенти:

Стоколос Н. Г., доктор історичних наук, професор, Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету;

Халецький О. В., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Львівський національний університет ветеринарної медицини і біотехнології ім. С. З. Гжицького.

Б 81

Бондарчук Я. В.

Шість днів творення світу (синтез релігійних та наукових концепцій) : [монографія] / Я. В. Бондарчук. – Острог : ІГСУ, Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2013. – 152 с. (Серія «Медіа-текст в системі культури». Випуск 1).

У монографії проаналізовано різні підходи до вирішення проблеми походження світу і людини з позицій природного еволюціонізму, креаціонізму Молодої Землі та креаціонізму Старої Землі.

Шляхом співвіднесення біблійного тексту та даних природничих наук визначено, на який приблизно проміжок часу припадав кожний «день творення» світу.

Для культурологів, релігієзнавців, усіх, хто цікавиться проблематикою наукових та релігійних теорій походження світу.

ISBN 978-966-2254-51-8

© Бондарчук Я. В., 2013

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Приводом для написання цієї книги став випадок у моїй педагогічній практиці. Якось, читаючи лекцію з історії мистецтва, я зазначила, що, за дослідженнями науковців, мистецтво виникло приблизно 40–30 тисяч років тому. Проте деякі студенти заперечили цей факт на тій підставі, що він не відповідає Святому Письму, у якому говориться, що Господь створив світ не раніше, ніж 6–10 тисяч років тому. Таке відверте ігнорування наукових даних змусило замислитися, а чи насправді у Біблії йдеться про відносно молодий вік Землі? На якій підставі було пораховано, що він дорівнює 6–10 тисячам років? Як богослови узгоджують ці цифри з очевидними фактами наукових досліджень і чи взагалі можливе узгодження біблійної та наукової картини утворення світу? Необхідність вирішення цих хвилюючих розум і душу питань посилювалась дослідженням релігійного мистецтва первісного суспільства, потребою визначити час, коли людина інтуїтивно усвідомила себе пов'язаною з надприродною силою і почала відображати її у художніх творах. Це питання неможливо було вирішити без відповіді на те, коли виникло людство і скільки часу існує наш всесвіт. Так народився замисел написати працю «Наукові та релігійні теорії походження світу».

У час стрімкого розвитку астрофізики, космології, генетики, антропології та інших природничих наук перед кожною допитливою людиною, яка вірить у Бога, постає проблема узгодження Святого Письма з даними науки. Особливої уваги потребує вивчення біблійного тексту, що стосується творення світу, адже, за Біблією, Господь створив всесвіт за шість днів, а згідно з науковими дослідженнями, всесвіт еволюціонує більш як 13 мільярдів років. Усі теорії походження світу та людини можна згрупувати у три великих категорії: 1) еволюційні, які, спираючись на факти науки, обстоюють саморозвиток всесвіту протягом мільярдів років; 2) креаціоністські теорії Молодої Землі, які, спираючись, насамперед, на дослівне тлумачення Біблії, намагаються пристосувати досягнення науки до своїх потреб і доводять створення

всесвіту Богом не раніше 6–10 тисяч років тому; 3) креаціоністські теорії Старої Землі, які, синтезуючи креаціонізм та еволюцію, відстоюють поступове творення всесвіту Господом протягом мільярдів років і спираються як на біблійні тексти, так і на досягнення науки, узгоджуючи їх між собою.

До середини XIX ст. еволюційна модель саморозвитку світу протягом мільярдів років та креаціоністська модель створення світу Творцем за шість днів 6–10 тисяч років тому протиставлялись одна одній, відтак і узгодження їх здавалось неможливим. Проте з 70-х років XIX ст. в релігійних журналах почали регулярно публікувати статті і видавати праці провідних богословів – В. Соловйова, П. Рождественського, О. Кудрявцева, А. Гусева, О. Беляева, О. Введенського, С. Булгакова та ін., у яких проголошувалась можливість співвіднесення релігії та науки, віри і знання як взаємодії двох одкровенень за умови, що день творення розумівся не буквально як доба в 24 години, а як невизначено довгий проміжок часу. Так у богослів'ї почав зароджуватись новий напрям креаціонізму Старої Землі, який остаточно сформувався у 60-ті роки XX ст. Цей напрям долає несумісність еволюціонізму та креаціонізму, науки та релігії, розглядаючи еволюцію всесвіту як поступове його творення Господом протягом мільярдів років.

У нашій роботі доводиться, що цей напрям є найбільш вірогідним. Хоч би як глибоко проникала наука в таємниці всесвіту, теорії природного еволюціонізму неспроможні підтвердити його саморозвиток, самозародження життя й утворення людини, лишаючи без уваги існування надсвітової творчо-енергетичної субстанції – Господа. Креаціоністи Молодої Землі, намагаючись довести творення світу Богом за шість днів, заперечують результати наукових досліджень, що є очевидними. Не брати їх до уваги просто безглуздо. Вони ж використовують застарілі спростовані факти, які пристосовують до своїх теорій. Натомість креаціонізм Старої Землі долає суперечності між наукою та релігією і розглядає описане в Біблії творення світу як еволюцію, первоначалом і головною рушійною силою якої є надсвітова субстанція – Творець.

У праці доводиться, що концепція поступового творення не заперечує ідеї всемогутності Бога, як це вважають креаціоністи Молодої Землі. Так, Господь Всемогутній, тому був спроможний створити всесвіт за одну мить, але оскільки Він хотів, щоб всесвіт існував і розвивався у часі, Він і творив його поступово, про-

тягом певних періодів. Біблійний текст не дає підстав розуміти день творення тільки як добу в 24 години. Навпаки, слово «день» у Книзі Буття застосовується у кількох значеннях: 1) як світловий день (1 М. 1:5.), 2) як доба (1 М. 1:8, 13, 19, 23, 31), 3) як невідомо довгий період (1 М. 2:4, 2:17, Пс. 89:5, 2 Петр. 3:8). За словами священномученика протоієрея Михайла Чельцова, «немало сприяло знищенню суперечностей між наукою та релігією більш проникливе, осмислене, духовне роз'яснення і розуміння багатьох місць Біблії. Варто було тільки краще вчитися в текст Біблії про створення світу, як стало зрозуміло, що Біблія не дає підстав вважати день творення за 24-годинний проміжок часу. І впала стіна між біблійними сказаннями і даними науки про невідомо довгий період життя землі до появи людини».¹

Стверджуючи ідею поступового творення світу Богом, креаціоністи Старої Землі досліджують, як довго тривав кожний день Господа. Різні аспекти цієї надзвичайно складної проблеми вирішувались не одним поколінням іноземних та вітчизняних вчених: Т. де Шарденом, К. Ранером, Д. Полкінхорном, П. Мюллером, Є. Гаммом, І. Барбуrom, Г. Кюнгом, О. Тихоплавом, С. Ляшевським, О. Халецьким та ін. Але праці, яка б узагальнила і синтезувала різноманітні підходи до цієї теми і в якій би докладно було розглянуто шість днів творення на підставі синтезування біблійного тексту та наукових теорій, ще не опубліковано. Відтак мета цієї роботи полягає у такому: спираючись на тлумачення Шестиднева сучасними богословами, довести, що попри метафоричний стиль опису, подані у Біблії події повністю відповідають природничо-історичній картині становлення світу; інтерпретувати кожний день, пов'язуючи його з даними науки, що стосуються становлення космосу, виникнення тваринного, рослинного світу та людини і у такий спосіб визначити, на які проміжки земного часу припадає кожний із шести днів творення світу Господом.

Найбільша складність опрацювання цієї теми полягає у тому, що вона синтезує аргументи низки наук – космології, астрофізики, біології, генетики, богослів'я, філософії та ін. і тому повинна розроблятися спільними зусиллями вчених. Розробка теми одним автором посилює небезпеку небажаних неточностей і помилок. Крім того, для написання праці замало опанувати науковий мате-

¹ Томпсон Б. Научные доказательства сотворения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Lib.rus.ec/B_171964/read. – Заголовок з екрана.

ріал, потрібно ще щиро вірити в Бога, бути не тільки науковцем, але й християнином, щоб у дослідженні не переважила жодна позиція. Наскільки вдалось це зробити – судитиме читач.

Вважаю своїм приємним обов'язком висловити подяку ректорові Острозької академії І.Д. Пасічнику, без допомоги і підтримки якого було б неможливим видання цієї праці, а також рецензентам Н.Г. Стоколос та О.В. Халецькому, котрі люб'язно погодились перевірити рукопис, внесли кілька суттєвих поправок, допомогли в отриманні потрібної літератури. Найщиріші слова подяки завідувачу кафедри релігієзнавства С.І. Жилюку, начальникові редакційно-видавничого центру університету Р.В. Свинарчуку і всім, хто працював над виданням цієї книги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алферов Т. Понимание бытия в католической традиции (Эссе) / Матеріали науково-практичної конференції: «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду». Випуск 2. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – 644 с. – С. 19–25.

2. Астахова В.К. К истокам живого [Текст] / В.К.Астахова // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1970. – № 6. – С. 17–25.

3. Афанасий Великий. Творения. – Т. 2. – Сергиев Посад, Свято-Троицкая Сергиева лавра, 1902 // Репринт. – М., 1994.

4. Ахундов М.Д. Естествознание и религия в системе культуры [Текст] / М.Д.Ахундов, Л.Б.Баженов // Вопросы философии: научн.-попул. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Наука, 1992. – № 12. – С. 43–53.

5. Бабосов Е. Иррационализм, христианство и XX век. // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1967. – № 2. – С. 66–73.

6. Бабосов Е. На распутье между наукой и христианством [Текст] / Е.Бабосов // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1971. – № 6. – С. 55–59.

7. Балашов Ю.В. Антропные аргументы в современной космологии [Текст] / Ю.В.Балашов // Вопросы философии: научн.-попул. журн. / глав. ред В.А. Лекторский. – М. : Правда, 1988. – № 7. – С. 7–117.

8. Барбур И.Г. Религия и наука: история и современность [Текст] : моногр. / Иен Грем Барбур. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2001. – Издание второе. – 430 с. – ISBN 5-89647-037-1.

9. Бергсон А. Творча еволюція [Текст] : моногр. / А.Бергсон ; пер. з фр. Р.Осадчука. – К. : Вид. Жупанського, 2010. – 318 с.

10. Биbihин В.В. Философия и религия [Текст] / В.В.Биbihин // Вопросы философии: научн.-попул. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Наука, 1992. – № 7. – С. 34–44.

11. Бозон Хигса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki. – Заголовок з екрана.

12. Большой взрыв [Электронный ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki. – Заголовок з екрана.

13. Бонхоффер Дитрих [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/V. – Заголовок з екрана.

14. Брянчанинов И. Определение человека [Текст] / И. Брянчанинов // Мгарский колокол: всеукраїнський журнал, видається Мгарським Спасо-Преображенським монастирем. – 2011. – № 11 (106). – Листопад. – С. 22–24.

15. Булгаков С.Н. Свет невечерний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.veni.net.bulgakov/svet/index.htm. – Заголовок з екрана.

16. Бутрын С. Идея спонтанного возникновения материи «из ничего» в космологии XX века [Текст] / С. Бутрын // Вопросы философии: научн.-теор. журн. / глав. ред. В.А. Лекторский. – М. : Наука, 1986. – № 4. – С. 70–88.

17. Буфеев К. О кафолическом святоотеческом содержании креационного учения: ответ на статью священника Андрея Ромашко «О сектантском происхождении так называемого научного креационизма» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Shestodnev.ortodox.ru/Polemika/view/id/1111333. – Заголовок з екрана.

18. Василий Великий. Беседы на Шестоднев. Творения. – Свято-Троицкая Сергиева лавра, 1900.

19. Видения на смертном одре. Ощущения умирающих [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.abc.people.com/phenomens/death/bt-6.htm. – Заголовок з екрана.

20. Викторov В. Космос, галактики, звезды [Текст] / В.Викторov // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1970. – № 10. – С. 8–15.

21. Возникновение жизни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

22. Всемирная энциклопедия: философия [Текст] / глав. научн. ред. и сост. А.А. Грицианов. – М. : АСТ, Мн. : Харвест, Современный литератор, 2004. – 1312 с.

23. Гамм, Е.К. Об историчности и научности христианства [Текст] : моногр. / Егор Гамм. – СПб. : Алетейя, 2008. – 368 с. – (Серия «Богословская и церковно-историческая библиотека»). – ISBN 978-5-91419-118-4.

24. Горов Ф. Почему сейчас человек не происходит от обезьяны? [Текст] / Ф.Горбов // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1971. – №. 7. – С. 54–55.

25. Грановский Я. Союз христианской теологии с позитивистскими концепциями науки [Текст] / Я.Грановский // Вопросы философии: научн.-теор. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Наука, 1976. – № 9. – С. 146–150.

26. Гуреев Г. Под натиском науки // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1967. – № 2. – С. 66–73.

27. Гусак, П. Чи існує прийнятна теорія еволюції людини. Критичні роздуми про людський філогенез. [Текст] / Матеріали науково-практичної конференції «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду». – Випуск 1. – Острог : Видавництво НаУОА, 2009. – С. 123–138.

28. Дарвин Чарльз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org. / wiki /](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

29. Доказательства эволюции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [in. tu //evolution.ru/ evidence htm](http://in.tu/evolution.ru/evidence.htm). – Заголовок з екрана.

30. Еволюція людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia. org. /wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

31. Закон Божий. Укладено за книгою протоієрея Серафіма Слободського. – Почаїв : Видавництво Свято-Успенської Почаївської лаври, 2008. – 730 с.

32. Зельдович Я.Б. Современные тенденции в космологии [Текст] / Я.Б.Зельдович // Вопросы философии: научн.-теор. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Наука, 1975. – № 6 – С. 51–62.

33. История населения Земли [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org /wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

34. Каневец Р.В. К вопросу о возрасте человечества в свете учения В.И.Вернадского о геологическом времени / Матеріали науково-практичної конференції: «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду». – Випуск 2. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – 644 с. – С. 226–233.

35. Карпов Я.С. Концепції сучасного природознавства [Текст] : підр. / Я.С.Карпов, В.В.Кисільник, В.Г.Кремінь та ін. – К. : Професіонал, 2004. – 496 с.

36. Кеніатроп [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

37. Киснева катастрофа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

38. Клементьева Т.М. Проблема сближения научного и религиозного мировоззрения: религиозоведческий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dissercat.com/content. – Заголовок з екрана.

39. Климент Александрийский. Строматы. – Санкт-Петербург: издательство Олега Абышко, 2003.

40. Климишин І.А., Рудий А.Б. Учені, які вірили у створення. Проблема першооснов буття та її висвітлення у навчальних закладах [Текст] / Збірка доповідей Всеукраїнської конференції креаціоністів. – № 1-2. – Київ: «Четверта хвиля», 2005. – С. 182–193.

41. Косарева Л.М. Генезис научной картины мира (социокультурные предпосылки) [Текст] / Л.М.Косарева. – М., 1985.

42. Кравченко П. Бівалентність світоглядної природи духовності та свідомості [Текст] // Філософська думка: наук.-теор. журн. / гол. ред. С.Іваненко, В.Юдашківський. – К., 2000. – № 33. – С. 143–155.

43. Креационизм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uk.Wikipedia.org/wk. – Заголовок з екрана.

44. Креационизм и эволюция [Електронний ресурс]. – Режим доступу: WWW.pravmir.ru/Kreationizm_i_evoluatsia. – Заголовок з екрана.

45. Кроманьєнець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

46. Кузнецов В. Наука і релігія про землю і всесвіт. – Львів, 1958. – 167 с.

47. Кураев А. О вере и знаниях без антиномий [Текст] / А.Кураев // Вопросы философии: научн.-попул. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М.: Наука, 1992. – № 7. – С. 45–63.

48. Кураев А. Полемичность Шестоднева // Архив. – 1999. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: d/om.Orthodoxy.Ru/arh./012/012. – Kuraev.htm. – Заголовок з екрана.

49. Кюнг Г. Начало всех вещей: естествознание и религия [Текст]: моногр. / Ганс Кюнг / пер. с нем. В.Витковского (Серия «Богословие и наука») – М.: Библийско-богословский институт св. ап. Андрея, 2007. – 250 с. – ISBN 5-89647-159-9.

50. Лаломов А.В. Антропология XXI века – наука или идеология? На примере книги А.А.Зубова «Палеоантропологичес-

кая родословная человека (Институт этнологии и антропологии РАН, Москва, 2004) [Текст] / Матеріали науково-практичної конференції «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду» – Острог : Вид-во Національного у-ту «Острозька академія», 2009. – Випуск 1. – 548 с. – С. 150–171.

51. Ларичев В. Поиски предков Адама (Рассказы археолога) [Текст] / В.Ларичев. – М. : Политиздат, 1978. – 127 с.

52. Левпельский В. Так от кого же на самом деле произошел человек? // Планета. – Май. – 2007 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: Planeta/article/217. – Заголовок з екрана.

53. Ляшевский С. Библия и наука о сотворении мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [lib.eparhia – Saratov.ru./books/111 / lashevsky/sci ence / scence. Pdf](http://lib.eparhia-Saratov.ru/books/111/lashevsky/science/scence.Pdf). – Заголовок з екрана.

54. Макарий (Булгаков) архиепископ. Православно-догматическое богословие. – Т. 1. – Санкт-Петербург, 1857.

55. Малюк В.І. Наука і Біблія [Текст] / Матеріали науково-практичної конференції «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду» – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – Випуск 1. – 548 с. – С. 295–302.

56. Марков А.В. Рождение сложности. Эволюционная биология сегодня: неожиданные открытия и новые вопросы [Текст] : моногр. / А.В. Марков. – М. : Астрель, Corpus, 2010.

57. Маркова Л.А. Наука и религия: от междисциплинарных отношений к диалогическим [Электронный ресурс]. – Режим доступа: iph.ras.ru/pagt22425505.htm. – Заголовок з екрана.

58. Матюшин Г.Н. Археологический словарь [Текст] / Г.Н. Матюшин. – М. : Просвещение : АО «Учеб. Лит.», 1996 – 304 с. : ил. – ISBN 5-09-004958-0.

59. Мень А. О Тейаре де Шардене [Текст] / А. Мень // Вопросы философии : научн.-теор. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Издательство «Правда», 1990. – № 12. – С. 89–102.

60. Митрохин Л.Н. Философы и религия [Текст] / Л.Н.Митрохин // Вопросы философии: научн.-теор. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Наука, 1989. – № 9. – С. 16–34.

61. Митрохин Л.Н. Христианство в эпоху научно-технического прогресса // Наука и религия, 1973. – № 6. – С. 28–33, № 8. – С. 9–14, № 11 – С. 29–35.

62. Морис Г. Сотворение мира: научный подход. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.Blagovestnik.org./books/00142.htm. – Заголовок з екрана.

63. Наука и религия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tu.lapsy.naral.ru/p7m2.htm. – Заголовок з екрана.

64. Научная и религиозная картина мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.Bestreferat.ru/referat-67420.htm/. – Заголовок з екрана.

65. Неандерталец [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

66. Новиков М. Православие ищет новые пути [Текст] / М.Новиков // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1971. – № 2. – С. 38–42.

67. Новосад М.М. Наука і релігія про створення світу / Матеріали науково-практичної конференції: «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду». – Випуск 2. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – 644 с. – С. 409 – 416.

68. Ойзерман Т.И. Научная критика идеализма и религии [Текст] / Т.И. Ойзерман // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1970. – № 4. – С. 34–39.

69. Ойзерман Т.И. Homo sapiens преодолевает свою видовую ограниченность [Текст] / Т.И.Ойзерман // Вопросы философии: научн.-попул. журн. / глав. ред. В.А.Лекторский. – М. : Наука, 1988. – № 4. – С. 3–16.

70. Пикок Артур Роберт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: WWW.Bogoslov.Ru/persons/295306index.htm – Заголовок з екрана.

71. Питекантроп [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

72. Пол Д. Проект вселенной. Новые открытия творческой способности природы к самоорганизации [Текст] : моногр. – Дэвис Пол. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2011 – XXIV +254 с. 2-е изд. (серия «Богословие и наука»). – ISBN 978-5-89647-254-4.

73. Полкинхорн Джон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

74. Пьер Тейяр де Шарден [Електронний ресурс]. – Режим доступу: iomn.net/P=99. – Заголовок з екрана.

75. Релігійний досвід і наукове знання: історичний контекст і актуальні проблеми взаємодії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ua.textreferat.Com/referat-9711-4.htm. – Заголовок з екрана.

76. Рижкова, С. Еволюція космо-етичних уявлень у релігійних та філософських системах: стаття перша [Текст] / С.Рижкова // Філософська думка: наук.-теор. журн. / глав. ред. М.Попович. – К., 2003. – № 6. – С. 103–123.

77. Ромашко А. О сектантском происхождении так называемого научного креационизма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Iriney.ru/polemic/026.htm#_ftn3. – Заголовок з екрана.

78. Рос А. В начале... : Пер с англ. – Заокский : «Источник жизни», 2001. – 430 с., ил. – ISBN 86847-414-7.

79. Рябцев А. Год сотворения мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: wa_p_drevlepravoslavie.Forum24.ru/1-1-0-00001441-000-0-0-1286777767. – Заголовок з екрана.

80. Смит, Мейнард Джон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/ – Заголовок з екрана.

81. Сошинский С.А. Шестоднев и наука: проблема согласования или кризис встречи? // «Вся премудростию сотворил еси». Труды семинара «Наука и вера» ПСТГУ. – Вып. 1. – М. : Изд-во ПСТГУ, 2011. С.182–243. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.Bogoslov.ru/text/2618619.htm#_btr11. – Заголовок з екрана.

82. Сысоев Даниил. Кто как Бог? Или сколько длился день творения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Daniil Sysoev_Kto_kak_Bog \[pravmedia, com\] pdf](#). A. Dobe.Reader – Заголовок з екрана.

83. Творческая эволюция [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Wikipedia.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

84. Теїстичний еволюціонізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.slovopedia.com/6/210/77/222.htm/. – Заголовок з екрана.

85. Теория эволюции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ru.Rational.wiki.org/wiki/. – Заголовок з екрана.

86. Томпсон Б. Научные доказательства сотворения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Lib.rus.ec/B_171964/read. – Заголовок з екрана.

87. Тихоплав В.Ю. Физика веры [Текст] : моногр. / В.Ю.Тихоплав, Т.С.Тихоплав. – Санкт-Петербург : ИД «Весь», 2003. – 246 с.

88. Уоллес Альфред Рассел [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org/wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

89. *Философский энциклопедический словарь*. – М. : Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

90. Фотосинтез/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org/wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

91. Хаббл Едвин Пауэлл [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org/wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

92. Халецький О. В. Діє-історично-духовний розвиток анабазис як збільшення його чинників або історичний еволюціонізм [Текст] / О.В.Халецький, О.О.Халецька // Науковий вісник ЛНУВМ та БГ ім. С.З.Гжицького. – Львів : Вид-во ЛНУВМ ім. С.З.Гжицького 2011. – Т. 13. – № 2 (48). – Ч. 32. – С. 283–296.

93. Цолін Д.В. Біблійна історія створення світу (Бут. 1:1-2:3) як основна парадигма монотеїстичного світогляду / Матеріали науково-практичної конференції: «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду». – Випуск 2. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – 644 с. – С. 561–568.

94. Человек работающий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org/wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

95. Эмержентная эволюция [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dik.akademik.ru/dir.risf/enc-philosophy1411. – Заголовок з екрана.

96. Энгельгардт В.А. На путях к раскрытию тайны жизни [Текст] / В.А.Энгельгардт // Наука и религия: научн.-попул. журн. / глав. ред. А.С.Иванов. – М. : Знание, 1970. – № 6. – С. 11–13.

97. Яблоков И. Основы религиоведения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gumer.info/bogoslov_buks/relig/1abloks_32.php. – Заголовок з екрана.

98. Homo Rudolfensis [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ru. Wikipedia.org/wiki/](http://ru.wikipedia.org/wiki/). – Заголовок з екрана.

ЗМІСТ

СЛОВО ДО ЧИТАЧА	3
РОЗДІЛ 1.	
ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ НАУКИ ТА РЕЛІГІЇ В ПРАЦЯХ ПРОВІДНИХ ФІЛОСОФІВ І БОГОСЛОВІВ	7
РОЗДІЛ 2.	
ГОЛОВНІ ТЕОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ СВІТУ ТА ЛЮДИНИ	23
2.1. Теорії природного еволюціонізму. Матеріалістична еволюційна парадигма	24
2.2. Креаціоністські філософсько- теїстичні концепції	33
2.3. Походження всесвіту згідно з теорією креаціонізму Молодої Землі	35
2.4. Походження і розвиток світу згідно з теорією еволюційного креаціонізму Старої Землі	50
РОЗДІЛ 3.	
ШІСТЬ ДНІВ ТВОРЕННЯ СВІТУ ЗГІДНО З БІБЛІЄЮ ТА НАУКОВИМИ ДОСЛІДЖЕННЯМИ	73
3.1. Перший день творення світу	73
3.2. Другий день творення світу	84
3.3. Третій день творення світу	87
3.4. Четвертий день творення світу	98
3.5. П'ятий день творення світу	103
3.6. Шостий день творення світу	106
ВИСНОВКИ	136
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	141

Наукове видання

Ярослава Віталіївна Бондарчук

**ШІСТЬ ДНІВ ТВОРЕННЯ СВІТУ
(СИНТЕЗ РЕЛІГІЙНИХ
ТА НАУКОВИХ КОНЦЕПЦІЙ)**

Монографія

*Серія «Медіа-текст в системі культури»
заснована Інститутом глобальних стратегій управління
Національного університету «Острозька академія»
у 2013 році. Випуск 1.*

*Дослідження виконано в рамках комплексного науково-дослідницького
проекту «Теоретико-методологічні та практичні аспекти
дослідження текстів культури» (номер державної реєстрації:
РК 0109U001581), керівник – Штурхецький Сергій Володимирович,
кандидат наук з державного управління, старший викладач, завідувач
кафедри документознавства та інформаційної діяльності Національного
університету “Острозька академія”.*

Головний редактор Ігор Пасічник

Технічний редактор Роман Свинарчук

Комп'ютерна верстка Наталії Крушинської

Художнє оформлення обкладинки Катерини Олексійчук

Літературний редактор Людмила Алконова

Формат 42х30/4.

Папір офсетний. Друк цифровий.

Ум. друк. арк. 9,5. Гарнітура “TimesNewRoman”

Тираж 300 прим.

Видавництво Національного університету “Острозька академія”
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.

Свідоцтво про державну реєстрацію

РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.